

การดำเนินการ (Proceeding)

โครงการเสวนาเรื่อง “เมืองเชียงแสนตามคำบอกเล่า”

โดย

หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

31 สิงหาคม 2549

ห้อง 306 อาคาร D1

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย

สารบัญ

สรุปผลการจัดเสวนา

1-5

1. “การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนในล้านนา”
(ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบร - อาจารย์สำนักวิชาศิลปศาสตร์) 6-8
2. “เชียงแสนในสมัยสุโขทัย-อยุธยา-ต้นรัตนโกสินทร์)”
(อ. บดินทร์ กินาวงศ์ - นักประวัติศาสตร์ นักเขียน และนักวิชาการอิสระ) 9-20
3. “เชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 4-6
(คุณลุงอ่อนเรือน ใหม่คำวัง, คุณบุญส่ง เชื้อเจ็ดตน, ร.ต.ต. สุดใจ เชื้อเจ็ดตน) 21-22
4. “เชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 7 - 8”
(รศ. พิกุล ไคว้สุวรรณ - อาจารย์พิเศษคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) 23-47
5. “เชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 9 และเชียงแสนในอนาคต”
(อ. วีระพันธุ์ ชินวัตร - อาจารย์ นักวิชาการ และกรรมการบริหารบริษัท เอส เจ เอ ทรีดี จำกัด) 48-121

ภาคผนวก

- โครงการ 124-127
- กำหนดการ 128
- คำกล่าวรายงาน โดย นางสาวจรรุวรรณ กาตนอก 129-132
- คำกล่าวต้อนรับ โดย รศ. นริวรรณ จินตกานนท์ 133-136
- ประวัติวิทยากร 137-155
- หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ 156-160

สรุปผลการดำเนินงาน

โครงการ เสวนาเรื่อง “เมืองเชียงแสนตามคำบอกเล่า”

วันที่ 31 สิงหาคม 2549

ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จัดโดย หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

สถานที่ ห้อง 306 อาคาร D1 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย

วัน/ เวลา วันพฤหัสบดีที่ 31 สิงหาคม 2549 เวลา 08.00 - 18.30 น.

พิธีกร นายสุตปฐพี เวียงสี (เจ้าหน้าที่บริหาร ศูนย์บริการวิชาการ)

ผู้เข้าร่วม

การเสวนาครั้งนี้ได้ตั้งเป้าผู้เข้าร่วมไว้ 20 คน โดยมีผู้เข้าร่วมจริงจำนวน 77 คน ประกอบด้วย

- รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาความสัมพันธ์ภายนอก (รศ. นริวรรณ จินตกานนท์)
- รักษาการ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเชียงราย และเลขาธิการมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (คุณเตือนใจ ดีเทศน์)
- เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา จ. เชียงราย
- นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน (คุณบุญส่ง เชื้อเจ็ดตน)
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อ. เชียงแสน
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโยนก อ. เชียงแสน
- ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันตันธง อ. แม่สาย
- อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม
- นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

วิทยากร มีทั้งหมด 7 คน คือ

1. อาจารย์บดีรินทร์ กินาวงศ์ (นักประวัติศาสตร์ นักเขียน และนักวิชาการอิสระ)
2. รศ. พิกุล ไคว์สุวรรณ (อาจารย์พิเศษคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
3. คุณบุญส่ง เชื้อเจ็ดตน (นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน)

4. ร.ต.ต. สุดใจ เชื้อเจ็ดตน (ชาวเชียงแสนโดยกำเนิด)
5. คุณอุ่นเรือน ใหม่คำวัง (ชาวเชียงแสนโดยกำเนิด)
6. ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบร (อาจารย์สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง)
7. อาจารย์วีระพันธุ์ ชินวัตร (อาจารย์ นักวิชาการ และกรรมการบริหารบริษัท เอส เจ เอ ทรีดี จำกัด)

ช่วงพิธีเปิด

คณะกรรมการจัดงานได้เชิญ นางสาวจรรวณ กาสนอก เจ้าหน้าที่บริหารหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส - อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เป็นผู้กล่าวรายงาน โดย รศ. นริวรรณ จินตกานนท์ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาความสัมพันธ์ภายนอก เป็นผู้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเสวนา และ คุณบุญส่ง เชื้อเจ็ดตน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน เป็นผู้กล่าวเปิดการเสวนาในครั้งนี้

ช่วงการเสวนา

การเสวนาในวันนี้ ได้รับเกียรติจากท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน มาร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเมืองเชียงแสนในแง่มุมที่หลากหลาย แต่ละท่านก็ล้วนมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี บางท่านก็เป็นชาวเชียงแสนโดยกำเนิด

การเสวนาแบ่งเป็น 5 หัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. “การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนในล้านนา” บรรยายโดย ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบร (อาจารย์สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง) ท่านได้เล่าถึงการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าต่าง ๆ ที่อพยพจากถิ่นฐานเดิม ลงมาอยู่ที่แถบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำโขง เชียงแสน ลุ่มแม่น้ำยม จนมาถึงการสร้างกรุงสุโขทัย โดยชี้ให้เห็นว่าชนเผ่าที่อพยพมานั้นมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต ไม่สามารถแยกกันได้ และคนที่อพยพลงมาอยู่ตามลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ได้นำเอาวิชาความรู้ติดตัวมาด้วย เช่น วิธีการหล่อสัมริด ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของงานศิลปะการหล่อพระพุทธรูป เป็นต้น
2. “เชียงแสนในสมัยสุโขทัย-อยุธยา-ต้นรัตนโกสินทร์” บรรยายโดย อาจารย์บดินทร์ กินาวงศ์ (นักประวัติศาสตร์ นักเขียน และนักวิชาการอิสระ) ท่านได้เล่าถึงสภาพของเมืองเชียงแสนในสมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ว่าใครเป็นผู้ครองเมือง และมีความสัมพันธ์กับอาณาจักรใดบ้างในอดีต และได้เกิดเหตุการณ์สำคัญอะไรขึ้นบ้างในแต่ละรัชสมัยของกษัตริย์พระองค์นั้น นอกจากนี้ท่านวิทยากรยังได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า สาเหตุที่เมืองเชียงแสนในปัจจุบันมีวัดวาอารามอยู่มากมาย นั่นก็เพราะว่าในอดีตเจ้าเมืองเชียงแสนจะต้องสร้างวัดประจำรัชกาลทุก ๆ รัชกาลไป

3. “เชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 4 - 6” บรรยายโดย คุณบุญส่ง เชื้อเจ็ดตน, คุณอ่อนเรือน ใหม่คำวัง, และ ร.ต.ต. สุดใจ เชื้อเจ็ดตน ซึ่งท่านทั้งสามเป็นชาวเชียงแสนโดยกำเนิด ได้เล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวัยเด็กว่าเมืองเชียงแสนขณะนั้นมีสภาพเป็นอย่างไร การทำมาหากินของผู้คน การหลบภัยสงคราม รวมถึงการพยายามสำรวจและหาค้นพระเจ้าล้านตื้อซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่เชื่อกันว่ามอยู่ในแม่น้ำโขง นอกจากนี้ท่านวิทยากรยังได้ฝากให้คนภายนอกได้ช่วยกันกระตุ้นเตือนให้คนภายใน (คนเชียงแสน) ตื่นตัว เห็นคุณค่า และเกิดความหวงแหนที่จะรักษาสมบัติอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้คงอยู่คู่เมืองเชียงแสนตลอดไป

4. “เชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 7 - 8” บรรยายโดย รศ. พิกุล โค้วสุวรรณ (อาจารย์พิเศษคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ท่านมาจากตระกูลเจ้าเชียงแสนโดยกำเนิด ซึ่งท่านได้เล่าถึงสภาพทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ของเมืองเชียงแสนจากประสบการณ์ในวัยเด็กของท่านว่าสภาพสังคมของเมืองเชียงแสนในสมัยนั้นเป็นสังคมแบบเอื้ออาทร สามารถขอหรือแลกกันได้ ไม่ต้องซื้อขาย อยู่กันอย่างสงบสุข ไม่มีโจรผู้ร้าย ประมาณ 5-6 โมงเย็น หมู่บ้านก็จะเงียบกันหมดแล้ว การคมนาคม ถนนหนทางก็ไม่ค่อยจะดีนัก จะเดินทางไปมาระหว่างเชียงแสนและเชียงรายก็ลำบากมาก ชาวบ้านทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปลูกต้นยาสูบ ปลูกข้าวไร่ ทำไร่ ทำสวน ต้นหนัสนาวก็จะหาปลา ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์มาก ด้านวัฒนธรรมนั้น ก็จะมีการละเล่นหรือพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อของชาวบ้าน เช่น ถ้าปีไหนแล้งมาก ๆ ก็จะมีการแห่นางแมวขอฝน มีพิธีฮ้องขวัญ ถ้ามีการเจ็บป่วยก็จะรักษากันแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ใช้สมุนไพร หรือแก้เคล็ดด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฮีตเก่าแก่ ซึ่งปัจจุบันไม่แน่ใจว่ายังคงมีอยู่หรือไม่ ส่วนด้านเศรษฐกิจนั้น คนเชียงแสนหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นเกษตรกร เป็นการทำการเกษตรแบบพึ่งพา เวลาทำนาปลูกข้าวก็จะไปช่วยกัน (ลงแขก) ไม่มีการจ้าง มีเงินน้อยก็อยู่ได้ และคุณภาพชีวิตของคนแต่ก่อนดีมาก เพราะอยู่กับธรรมชาติ ไม่มีสารเคมี และด้านการปกครอง ก็อยู่กันแบบเป็นแว่น ต่อมาก็เป็นกิ่งอำเภอ มีรักษาการนายอำเภอ ซึ่งชาวบ้านเกรงกลัวกันมากเหมือนกับเป็นเจ้านายสูงสุด ว่ากันว่าตาม ไม่มีใครกล้าแสดงความคิดเห็น เพราะกลัวความผิด

5. “เชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 9 และเชียงแสนในอนาคต” บรรยายโดย อาจารย์วีระพันธุ์ ชินวัตร (อาจารย์ นักวิชาการ และกรรมการบริหารบริษัท เอส เจ เอ ทรีตี จำกัด) ท่านเป็นผู้ศึกษาผังเมืองและการจัดการเมืองเชียงแสนสมัยใหม่ ท่านได้บรรยายเกี่ยวกับเมืองเชียงแสนในหลาย ๆ แง่มุม เช่น เชียงแสนและบริบทในสมัยรัชกาลที่ 9: ผลกระทบในปัจจุบัน, ตำนานและประวัติศาสตร์ล้านนา ที่สัมพันธ์กับเมืองเชียงแสน, ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในแอ่งเชียงแสน, ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเชียงแสนที่กำลังจะถูกกลืน, และ เชียงแสนในอนาคต: ตัวอย่างและกรณีศึกษา

เมื่อจบการเสวนาแล้ว ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบรอ ได้ให้เกียรติมอบของที่ระลึกแก่วิทยากรทั้ง 7 ท่าน และหลังจากนั้นได้กล่าวขอบคุณคณะวิทยากร ที่ได้เสียสละเวลามาดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในวันนี้

ประโยชน์และผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมเสวนา

1. ผู้เข้าร่วมได้รับทราบถึงประวัติความเป็นมา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และศิลปวัฒนธรรมของเมืองเชียงแสนทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต จากผู้เชี่ยวชาญและคนในท้องถิ่นโดยตรง
2. นักประวัติศาสตร์ได้มาฟังการบอกเล่าความเป็นมาของเมืองเชียงแสนจากผู้เฒ่าผู้แก่ของเมืองเชียงแสน
3. การเสวนาครั้งนี้ถือเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นเตือนให้คนเชียงแสน ได้ตระหนักถึงคุณค่าและเล็งเห็นความสำคัญ รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดของตน อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ และปกป้องหวงแหนไว้ให้คนรุ่นหลังได้เล่าสืบทอดต่อ ๆ กันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
4. นักเรียนและอาจารย์ รวมถึงหน่วยงานในท้องถิ่น ที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเมืองเชียงแสน ได้รับความรู้เกี่ยวกับเมืองเชียงแสนในแง่มุมที่หลากหลาย เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเชียงแสนให้คงอยู่ตลอดไป
5. นักศึกษา อาจารย์ พนักงานของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในฐานะผู้ที่อยู่ในสถาบันการศึกษาที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ได้รับความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย

ข้อสังเกตจากการเข้าร่วมโครงการ

1. การเสวนาครั้งนี้ได้รับความสนใจจากหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี ถือได้ว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
2. วิทยากรทุกท่านมีความตั้งใจในการนำเสนอ และมีความรู้ความสามารถอย่างมาก
3. ผู้เข้าร่วมเสวนามีส่วนในการแสดงความคิดเห็นดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการเสวนาในลักษณะนี้อีกครั้ง
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้
3. ผู้เข้าร่วมงานควรจะมาให้ตรงเวลา เพราะถ้ามาช้าก็จะมีผลกระทบต่อช่วงเวลาอื่น ๆ ได้
4. วิทยากรมีหลายท่าน และเนื้อหาในการนำเสนอของแต่ละท่านค่อนข้างเยอะ ทำให้เวลาในแต่ละช่วงน้อยเกินไป
5. ควรมีการจัดช่วงเวลาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่านได้แสดงความคิดเห็น และระดมความคิดเห็นในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเชียงแสน
6. วิทยากรบางท่านควรจะมีภาพหรือข้อมูลประกอบการนำเสนอ เพื่อช่วยให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจมากขึ้น และเนื่องจากการเสวนานี้เป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีปพุทธศักราช ช่วงเวลา ชื่อบุคคล สถานที่ ฯลฯ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ผู้เข้าร่วมจึงไม่สามารถจดจำ หรือจดบันทึกได้ถูกต้องหมดทุกอย่าง ถ้าหากมีการนำเอาความรู้ไปเผยแพร่ ก็อาจจะผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงได้

7. ด้านผู้จัดงานควรต้องเตรียมความพร้อม แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน และซักซ้อมความเข้าใจให้ตรงกันทุกคน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จะเกิดขึ้น แล้วทำให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร